

הא לחמא עניא בלשון ארמי

הרב מנחם מענדל סופרין
ליעדו, אנגלי'

א. בהגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים מבאר כ"ק אדמו"ר הטעם למה תקנו הפיסקא דהא לחמא עניא בלשון ארמי "כדי שיבינו גם עמי הארץ כי נתקן בעת שדברו כולם ארמית אבל לשנה הבאה בני חורין בלשון הקודש כדי שלא יבינו הבבלים ויחשבו למורדים במלכות (כל בו. . ולהעיר אשר בסי' רס"ג כל הפיסקא היא בלשון ארמי. . וברמב"ם¹² רק לשנה הבאה (הראשון) הוא בלה"ק והשאר - ארמית...".

ויש לעיין לפי הרס"ג והרמב"ם למה באמת הוי כל הפיסקא של הא לחמא עניא בלשון ארמי ומה עם החשש שהבבלים יבינו ויחשבו למורדים במלכות כנ"ל מהכל בו.

ואולי י"ל דהרס"ג והרמב"ם סוברים כטעם השני המובא באבודרהם למה נתקן הא לחמא עניא בלשון ארמי "כדי שלא יכירו מלאכי השרת שאנו מתפארים בכל זה ויקטרגו עלינו ויזכרו עונותינו שאין אנו ראויין להגאל, שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמית" לכן גם הקטע לשנה הבאה בני חורין הוא בלשון ארמי.

והנה כ"ק אדמו"ר לא הביא טעם זה בהגדה מפני שמנהגנו הוא לומר לשנה הבאה בני חורין בלשון הקודש והמלאכים מבינים מה שמבקשים.

והטעם שאין אנו חוששים לקטרוג מהמלאכים בלילה זה י"ל ע"פ מה דאיתא בשו"ע אדה"ז סי' תפ ס"ד (וכ"ק אדמו"ר מציין לזה בהגדה) "נוהגין לומר שפוך חמתך וגו' קודם שמתחיל לא לנו ופותחין הדלת כדי לזכור שהוא ליל שימורים ואין מתייראין משום דבר ובזכות אמונה זו יבא משיח וישפוך הקב"ה את חמתו על הגוים".

(1) לכאורה הכוונה הוא להרמב"ם בנוסח ההגדה בסוף הלכות חמץ ומצה (וכמו שמציין כ"ק אדמו"ר לעיל בתחלת הפיסקא של הא לחמא) אבל שם איתא כל הפיסקא בלשון ארמי כולל לשנה הבאה וז"ל: "הא שתא הכא, לשתא דאתיא בארעא דישראל, לשתא הכא עבדי, לשתא דאתיא בני חרי", וכנראה כוונתו לנוסח הרמב"ם כפי שנדפס במהדורת פרענקל (ע"פ דפוס ראשון וכת"י) דשם הלשון: "הא שתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל, לשתא הכא לשתא דאתיא בני חרי".

ב. אמנם עדיין צריך להבין לפי הנוסח שלנו למה אומרים לשנה הבאה (בארעא דישראל) בלשון הקודש ולא לשתא דאתיא בלשון ארמי.

וי"ל כדי להתאים ב' הקטעים, היות שאומרים לשנה הבאה בני חורין לכן אומרים לשנה הבאה בארעא דישראל.

ג. והנה כ"ק אדמו"ר מביא משיחת אדמו"ר מוהריי"צ בשנת תרצ"א ד"אאמו"ר אמר לשנה הבאה הראשון מלעיל והשני מלרע" ומציין להרמב"ם הל' תשובה ספ"ח.

וזה לשון הרמב"ם שם "זה שקראו אותו חכמים העולם הבא לא מפני שאינו מצוי עתה, וזה העולם אוכד ואחר כך יבא אותו העולם - אין הדבר כן, אלא הרי הוא מצוי ועומד שנאמר אשר צפנת ליראיך פעלת וגו', ולא קראוהו עולם הבא אלא מפני שאותם החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם הזה".

ואולי י"ל הכוונה בזה דכמו שעולם הבא כבר מצוי ועומד רק שאדם מגיע לשם אחר חיי העולם הזה, כך ארץ ישראל כבר מצוי ועומד רק שכלל ישראל מגיעין לשם בגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

ולהעיר דלפי זה יומתק מה שאומרים לשנה הבאה (בארעא דישראל) בלשון הקודש דאז יכול לומר הבאה מלעיל לרמז שארץ ישראל כבר מצוי ועומד משא"כ אם אומרים לשתא דאתיא אינו לשון עבר, דבלשון עבר אומרים לשתא דאתת (עי' בפ' ויצא (כט, ו. שם ט) ובתרגום אונקלוס על תיבת באה).

טעם ע"פ קבלה להניח האפיקומן בין ב' כרים

הת' אשר יחיאל פורסט

תות"ל 770

בשיחת ליל ב' דחגה"פ תש"כ (נדפס בתורת מנחם - התוועדויות עמ' 14) אמר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "עפ"ז יש לבאר גם הענין ד"יחץ" - שפורסים המצה לשנים, חלק אחד גדול מחבירו, חלק הגדול עבור האפיקומן, ומניחים אותו בין הכרים (כמבואר הטעם ע"פ קבלה)". היינו, שטעם ענין הנחת האפיקומן בין ב' כרים מבואר ע"פ קבלה. ובהמ"מ